

Isopyrum thalictroides L.
Fitxa d'espècie

ICHN Delegació de
Institució Catalana
d'Història Natural **la Garrotxa**

Filial de l'Institut d'Història Natural de Catalunya

Data d'actualització

13/12/2017

OLIVER, X. 2017. *Isopyrum thalictroides*, Fitxa d'espècie. Delegació de la Garrotxa de la Institució Catalana d'Història Natural. Programa de Seguiment i Conservació de flora amenaçada de la Garrotxa i del Ripollès. Inèdit.

Autor text i fotografies: Xavier Oliver
Delegació de la Garrotxa de la Institució Catalana d'Història Natural
Programa de Seguiment i Conservació de flora amenaçada de la Garrotxa i del Ripollès.
Primera edició: 2005
Resta edicions: 2012, 2015.
Quarta edició: 13 de desembre de 2017

Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual CC BY-NC-SA: és permès a qualsevol persona mesclar, adaptar i construir a partir d'aquest document sense finalitat comercial, sempre que es reconegui l'autoria i es mantingui el tipus de llicència en les noves creacions.

Documentació sobre *Isopyrum thalictroides* del Programa de Seguiment i Conservació de Flora amenaçada de la Garrotxa i del Ripollès:

Fitxa d'espècie: dades bàsiques de l'espècie i diagnosi de la població, 2006, 2012, 2017.

Programa de conservació: diagnosi i accions clau a desenvolupar, 2012.

Memòries de seguiment: Resultats dels seguiments anuals, 2007; 2012; 2016..

Documents de projectes:

- Projecte de conservació i recuperació de la roureda humida de roure pèrol *Isopyro-Quercetum roboris* de la Moixina, 2012.
- Memòria el projecte de conservació i recuperació de la roureda humida de roure pèrol *Isopyro-Quercetum roboris* de la Moixina, 2012.
- Memòria de seguiment del projecte de conservació i recuperació de la roureda humida de roure pèrol *Isopyro-Quercetum roboris* de la Moixina, 2012-2017.

1. Dades bàsiques

Nom científic del tàxon: *Isopyrum thalictroides* L.

Nom català: no existeix, alguns botànics l'anomenen isopir.

Sinonímia: -

Família Ranunculàcies.

Espècies similars: -

Fenologia Floració III-V. Fructificació IV-VI. Dispersió llavors V-VI.

FIGURES 1. Planta en flor. 2. Detall flors i fulles. 3. Detall fruits.

Biologia Herba perenne de 10 a 30 cm d'alçada, amb rizomes reptants i tija erecta, fulles glauques, les de baix llargament peciolades des del rizoma, dividides dues vegades, amb folíols ovats, lobulats a l'apex. Les fulles de les tiges ternades, sèssils (FIGURA 2). Flors blanques d'1-2 cm, solitàries (FIGURA 1 i 2). El fruit és un fol·licle comprimit que apareix en grups de (1)2(3) fol·licles (FIGURA 3).

Hàbitat

Bosc humit de roure pèrol i freixe de fulla gran, i fagedes, i les seves clarianes i vorades. Estatge montà, entre 400 i 1.300 m, en bosc higròfil de roure pèrol (*Isopyro-Quercetum roboris*) i fagedes (*Al. Fagion sylvaticae*). La planta prefereix ambients de vorada i de clariana, amb sòl no gaire profund on altres plantes rizomatoses la desplacen. Forma rodals especialment a la vora de tossols i de murs de pedra, amb sòl prim i arrecerades del trepig (FIGURA 4).

FIGURES 4. Les vorades rocalloses, peus de murs i tossols dins del domini dels bosc higròfil de roure pèrol són l'hàbitat d'*Isopyrum thalictroides*.

Distribució

Planta pròpia del centre d'Europa amb poblacions a la banda nord dels Pirineus i amb una sola població al sud de la serralada, a la zona volcànica amb 5 rodals controlats actualment (FIGURES 5 i 6).

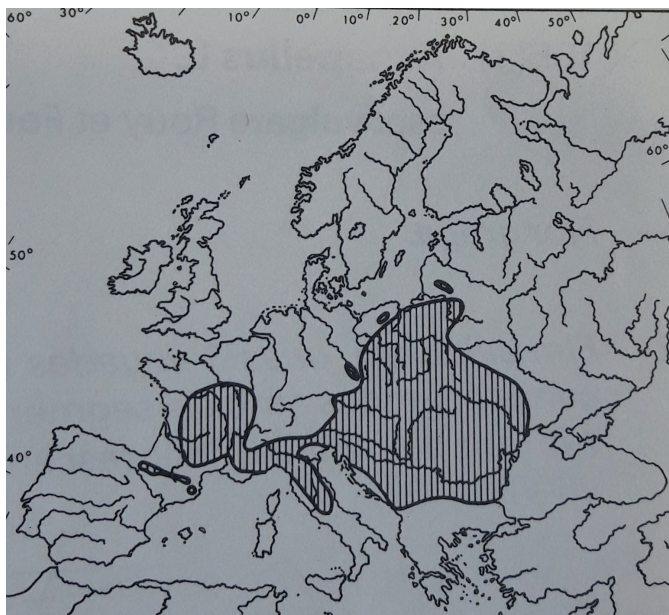

FIGURA 5. Distribució a Europa d'*Isopyrum thalictroides* (original Bolòs & Vigo 1984).

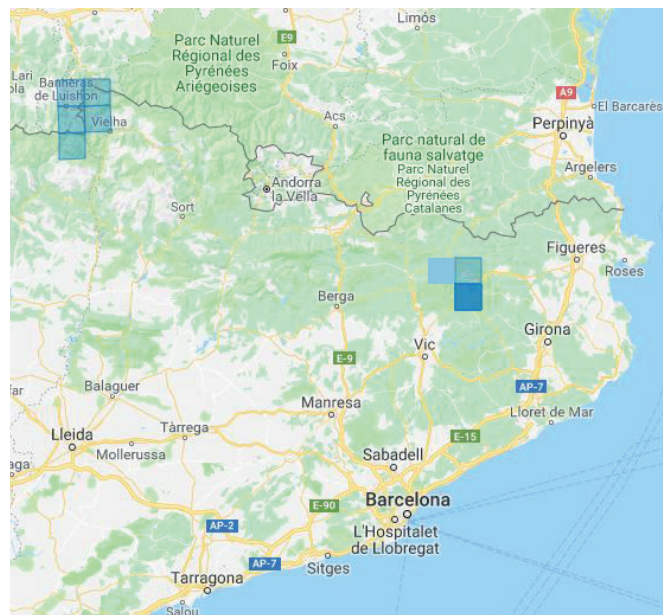

FIGURA 6. Distribució a Catalunya d'*Isopyrum thalictroides* (original BIOCAT, Font 2017, actualitzat per l'autor).

Isopyrum thalictroides només ha estat citada a la Garrotxa del municipi d'Olot, entre 440 i 480 m, en sis localitats, del municipi de les Preses, 465 m, en una localitat, i del municipi de la vall d'en Bas, en dues localitats, 1300 m. Dins dels quadrats UTM 10x10 km DG46, DG56, DG57 i DG66.

No s'han retrobat els rodals detectats al massís del Puigsacalm (Villegas, 2002) ni alguns rodals existents als paratges de la Moixina (Campos *et al.* 2000).

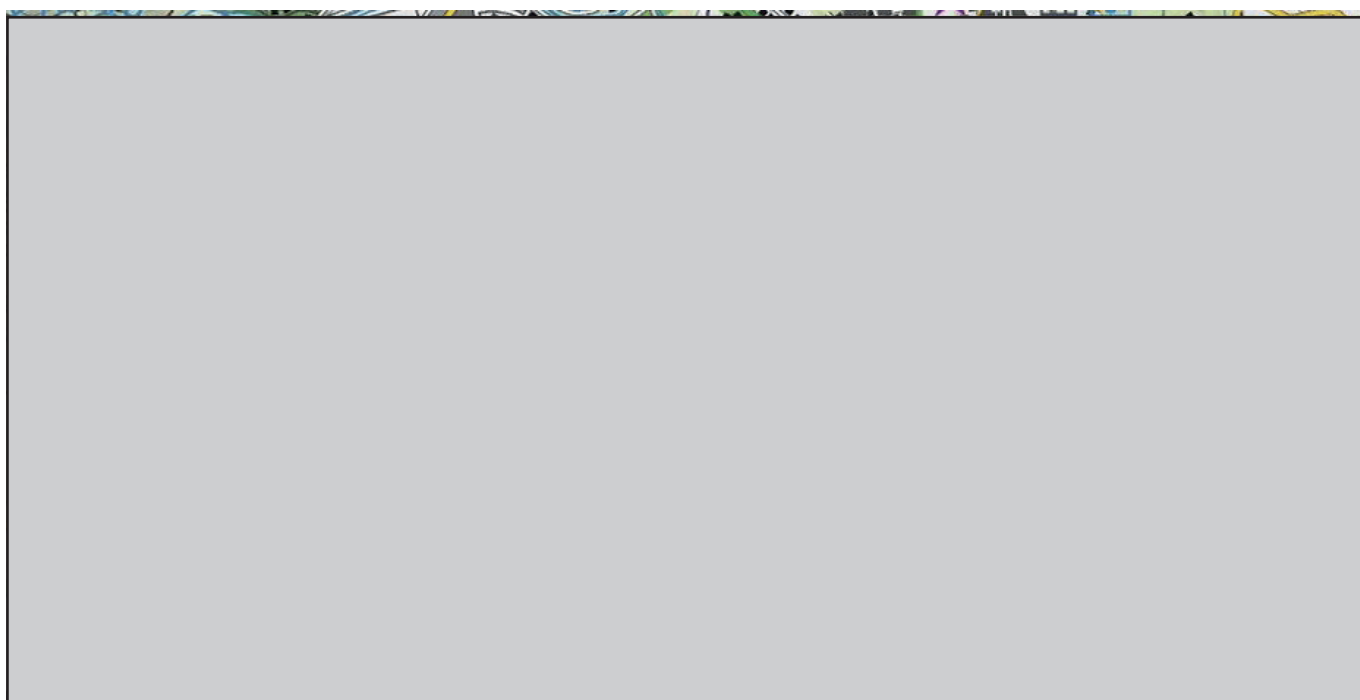

FIGURA 7. Situació de les localitats d'*Isopyrum thalictroides* controlats a la Garrotxa (codis rodals).

Al Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa on la planta és protegida es tenen controls actualment 5 rodals (Figura 7, Taula 1). Els 5 rodals presents al Parc Natural, tots a la cubeta olotina són tota a dins del UTM 10x10 km DG 56, ocupant 5 UTM 1x1 km (DG 5667, 5689, 5767, 5768, 5789), dins dels termes municipals d'Olot i Les Preses.

TAULA 1. Localitats controlades d'*Isopyrum thalictroides* a la Garrotxa.

Localitat	Codi localitat	Municipi	Altitud (m)
1. Parc Nou	ISTHPN01	Olot	440
2. [redacted]	ISTHMP01	Olot	440
3. [redacted]	ISTHMO01	Olot	438
4. [redacted]	ISTHCG01	Olot	481
5. [redacted]	ISTHPO01	Les Preses	475

2. Impactes i amenaces

Els rodals de la zona volcànica de la Garrotxa han patit els següents impactes:

- Afectacions per canvis d'ús de l'hàbitat: increment freqüentació, trepig, pastura...
- Activitats puntuals: aprofitament de bosc: manteniment d'espais verds...
- Competència amb altres espècies, fonamentalment rizomatoses
- Tancament del bosc

FIGURA 8. Impactes. a: trepig per pastura o persones. b. ruderalització per la presència del bestiar. c Actuacions forestals, de neteja de vegetació i de jardineria.

3. Diagnosi

Actualment només existeixen 5 rodals a la Garrotxa dels 9 citats, per tant estem davant d'una població força aïllada de la població pirinenca i centreuropea, tots ells amb pocs rodals i pocs efectius poblacionals, segurament amb poca diversitat genètica.

Per a els cinc rodals controlats existeixen acords/relacions amb els propietaris/gestors de la finca i s'han minimitzat les afectacions a un nivell bo, en general s'han millorat els rodals però persisteixen incidències periòdiques que cal evitar.

La població global d'*Isopyrum thalictroides* del Parc Natural ha experimentat en els últims anys una millora de la població en quant a protecció i reducció d'impactes, els rodals s'han estabilitzat i alguns han millorat però no s'ha aconseguit iniciar una dinàmica clara de creixement i d'ampliació de les localitats i de la població per disminuir de categoria de risc d'extinció.

Categoria d'amenaça i protecció:

Segons criteris UICN (2001) s'ha catalogat a Catalunya Quasi amenaçat NT (SÁEZ *et al.* 2010); a comarques gironines; VF 17 (Font García & Vicens, 2010) i a la Garrotxa: VU (Oliver, 2005, 2009, 2013 i 2018).

Espècie protegida al Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa (Generalitat de Catalunya, 1993, 2010).

4. Seguiment de les poblacions

Les actuacions de seguiment permeten veure l'evolució de la població i de les diferents localitats i rodals, detectar afectacions o evolucions negatives dels rodals a temps per poder intervenir, així com i avaluar les actuacions realitzades. En aquest sentit des de la delegació de la Garrotxa de la ICHN i des del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa es fan diferents seguiments sobre els rodals i localitats valorant l'evolució de:

- l'àrea de presència de l'espècie (superfície ocupada per les extensions de fulles i flors) que es calcula per triangulació
- el recobriment de cada rodal (percentatge de recobriment de la planta a l'espai del rodal)
- presència i recobriment d'altres plantes pròpies de l'hàbitat, o invasores ruderals autòctones o exòtiques per dimensionar processos de competència, invasió, ruderalització, afectacions pel canvi climàtic.
- seguiment de vitalitat reproductiva sexual dels rodals per detectar problemàtiques de reproducció sexual derivades per l'hàbitat, la meteorologia i la diversitat genètica dels rodals.

Tarruella, Guerrero, Salvat, March, Enèriz (2000-2019) encarregats pel Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa, Generalitat de Catalunya.

Oliver (1995, 2000; 2005; 2007, 2010; 2012, 2013; 2014; 2015; 2016; 2019) dins del Programa de Seguiment i Conservació de flora amenaçada de la delegació de la Garrotxa de la Institució Catalana d'Història Natural.

5. REFERÈNCIES

- BOLÒS, A. & BOLÒS, O. 1951. Sobre el robledal del llano de Olot (*Isopyro-Quercetum roboris*). *Collectanea Botanica*. III(9): 137-145. .
- BOLÒS, O. 1957. Datos sobre la vegetación de la vertiente septentrional de los Pirineos: observaciones acerca de la zonación altitudinal en el Valle de Aran. *Collectanea Botanica*. V(27): 465-513.
- BOLÒS, O. DE & VIGO, J. 1984. *Flora dels Països Catalans*, volum I. Editorial Barcino. Barcelona.
- CAMPOS, M, MARCH, S. & SALVAT, A., 2000. Catàleg de Flora del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa (Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa, desembre de 2000, inèdit dipositat al Centre de Documentació del Parc Natural).
- CAMPOS, M., SALVAT, A., MARCH, S., OLIVER, X. & BASSOLS, E. 2001. Catàleg de la flora vascular de la Zona Volcànica de la Garrotxa. Dossier de Recerca núm. 1. Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa. Generalitat de Catalunya. Olot.
- FONT, X. 2017. Mòdul Flora i Vegetació. Banc de Dades de Biodiversitat de Catalunya. GENERALITAT DE CATALUNYA i UNIVERSITAT DE BARCELONA. <http://biodiver.bio.ub.es/biocat/homepage.html>.
- GENERALITAT DE CATALUNYA, 1993. Decret 328/1992, de 14 de desembre, pel qual s'aprova el Pla d'Espais d'Interès Natural. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*. 1714: 1544-1551, 1 de març de 1993.
- GENERALITAT DE CATALUNYA, 1994. Decret 82/1994, de 22 de febrer, de 25 d'abril pel qual s'aprova definitivament el Pla Especial de la Zona Volcànica de la Garrotxa. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, 1888: 2840-2856.
- GENERALITAT DE CATALUNYA, 2008. Decret 172/2008, de 26 d'agost, de creació del Catàleg de flora amenaçada de Catalunya, *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, 5204.
- GENERALITAT DE CATALUNYA, 2010. Acord de Govern GOV/161/2010, de 14 de setembre pel qual s'aprova definitivament el Pla Especial de la Zona Volcànica de la Garrotxa. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, 5735, 15 d'octubre de 2010.
- MARCH, S. & SALVAT, A. 1996. Recerca de flora i vegetació al Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa. Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa. Dept. de Medi Ambient. Generalitat de Catalunya. Inèdit.
- OLIVER, X. 1995; 2000; 2005;2010; 2015. Memòries de seguiment de la vegetació de la Moixina. Programa de Seguiment i Conservació de Flora Amenaçada de la Garrotxa i del Ripollès. Inèdit.
- OLIVER, X. 2003. Catàleg i programa de seguiment de les plantes vasculars d'interès de la Garrotxa. Fundació d'Estudis Superiors d'Olot i Ajuntament d'Olot. Inèdit.
- OLIVER, X. 2012-2017. Memòries de seguiment d'*Isopyrum thalictroides* de la Moixina. Programa de Seguiment i Conservació de Flora Amenaçada de la Garrotxa i del Ripollès. Delegació de la Garrotxa de la Institució Catalana d'Història Natural. Inèdit.
- OLIVER, X. 2005, 2009, 2013 i 2017. Llista vermella de la flora vascular amenaçada de la Garrotxa. Programa de Seguiment i Conservació de Flora Amenaçada de la Garrotxa i del Ripollès. Inèdit.
- OLIVER, X. & TENAS, B. 2012. Projecte de conservació i recuperació de la roureda humida de roure pèrol *Isopyro-Quercetum roboris* de la Moixina, 2012. Programa de Seguiment i Conservació de flora amenaçada de la Garrotxa i del Ripollès. Delegació de la Garrotxa de la ICHN. Inèdit.
- OLIVER, X. & TENAS, B. 2012. Memòria el projecte de conservació i recuperació de la roureda humida de roure pèrol *Isopyro-Quercetum roboris* de la Moixina, 2012. Programa de Seguiment i Conservació de flora amenaçada de la Garrotxa i del Ripollès. Delegació de la Garrotxa de la ICHN. Inèdit.
- OLIVER, X. & TENAS, B. 2012-2017. Memòria de seguiment del projecte de conservació i recuperació de la roureda humida de roure pèrol *Isopyro-Quercetum roboris* de la Moixina. Programa de Seguiment i Conservació de flora amenaçada de la Garrotxa i del Ripollès. Delegació de la Garrotxa de la ICHN. Inèdit.

OLIVER, X. & TENAS, B. 2016. El Programa de Seguiment i Conservació de flora amenaçada de la Garrotxa i del Ripollès. Delegació de la Garrotxa de la ICHN.

UICN. 2001. Categorías y Criterios de la Lista Roja de la UICN: Versión 3.1. Comisión de supervivencia de especies de la UICN. UICN.

SALVAT, A. ENÉRIZ, J. & MARCH, S. 2003, 2005, 2006, 2007, 2009, 2010, 2012, 2013, 2014, 2015. Seguiment d'*Isopyrum thalictroides*. Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa. Generalitat de Catalunya. Inèdits.

SALVAT, A. 2005. Estratègia per a la gestió de la flora i la vegetació al Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa. Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa. Inèdit.

SALVAT, A. 2005. Avaluació botànica de la proposta de juliol de 2004 de revisió del Pla Especial del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa. Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa. Generalitat de Catalunya. Inèdit

TARRUELLA, M. & GUERRERO, M. 2001. Seguiment de la població d'*Isopyrum thalictroides* al Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa. Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa. Inèdit.

SAEZ, L.; AYMERICH, P. & BLANCHÉ, C. 2010. Llibre vermell de les plantes vasculars endèmiques i amenaçades de Catalunya. Argana.

VILLEGAS, N. 2002. Plantes vasculars del quadrat UTM 31T DG 46 i zones contigües. Vidrà. Institut d'Estudis Catalans. ORCA: *catàlegs florístics locals*, 14.